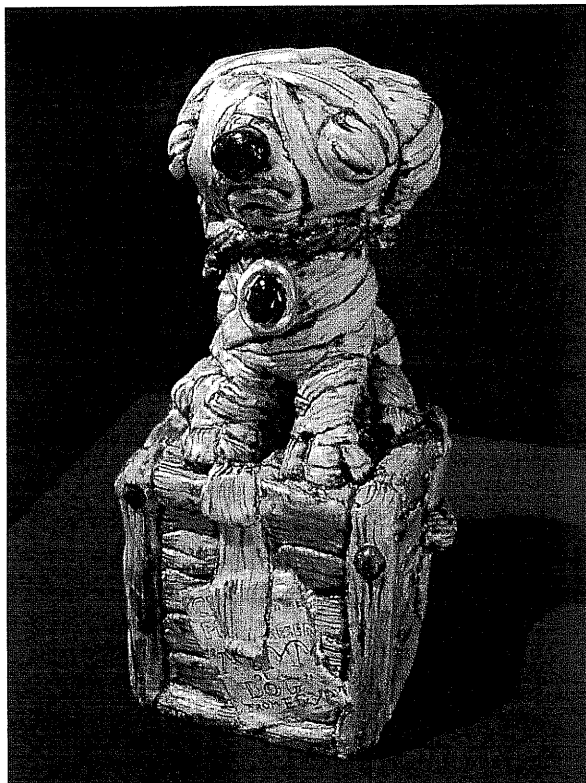

STROOM KIJKT VOORUIT

In Pulchri nr. 2, mei 2009, heeft Peter Blokhuis een kritische tekst geschreven, onder de titel 'Beleid Stroom wijkt af van opdracht'. Dat we het op veel punten oneens zijn, zal niemand verbazen. Het voert te ver om op iedere opmerking in te gaan, maar ik ben zo vrij om Blokhuis' tekst als opbouwende kritiek te interpreteren en wil graag mijn reactie geven op de grote lijnen van het artikel.

Allereerst wil ik één opmerking aanhalen, omdat deze me bijzonder getroffen heeft. Aan het eind van het artikel staat: "Van de Haagse kunstenaars mag je geen oppositie verwachten, zij zijn vaak te veel afhankelijk van subsidies van Stroom, zij moeten de medewerkers van Stroom te vriend houden."

Bijna terloops trekt Peter Blokhuis hier zowel de integriteit van Stroom als het karakter van zijn collega-kunstenaars in twijfel. Ik weet niet of er veel Haagse kunstenaars zijn die zich herkennen in het betreurenswaardige beeld dat hier van hen wordt geschetst, maar wat mij betreft is dit een vorm van misplaatste empathie. Kritiek op het beleid van Stroom speelt geen rol bij subsidiebeoordelingen. En, laat ik dat er meteen bij vermelden, dat geldt evenzeer voor kritiek in positieve zin.

Keramisch werk van Pepijn van den Nieuwendijk in de presentatie 'Ondertussen: Ingrid Mol, Pepijn van den Nieuwendijk en Tejo Philips' bij Stroom van 23 mei t/m 5 juli 2009. Tijdens een gastverblijf met zeven andere Nederlandse kunstenaars maakte Pepijn van den Nieuwendijk in het FuLe International Ceramic Art Museum (Flicam) te Fuping (China) het werk 'Het ontwaken van de muis [Lao Shu]'. Foto Stroom Den Haag

Nu ik dit heb gezegd, wil ik wat dieper ingaan op de inhoud van het artikel. De kritiek van Peter Blokhuis is welkom. Als hij stelt dat het nieuwe beleid van Stroom "in onze ogen een verslechtering" is, dan wil Stroom graag op constructieve manier in overleg komen met de vooralsnog onbekende kunstenaars voor wie hij spreekt. Feedback is belangrijk. Stroom ondersteunt Haagse kunstenaars en creëert voorwaarden die het Haagse beeldende kunstklimaat versterken. Het beleid waaruit deze activiteiten voort komen mag zich nooit loszingen van de kunstenaars, van hun belangen en behoeftes, kwaliteiten en mogelijkheden, ambities en frustraties. Kennis over ontwikkelingen in het veld en terugkoppeling met kunstenaars zijn dan ook noodzakelijk.

De voornaamste kritiek van Blokhuis is "dat de veranderingen in het beleid (...) nooit tegen het licht worden gehouden, (...) niet door het bestuur van Stroom, niet door de gemeenteraad, niet door de Dienst van Schone Kunsten van de gemeente, niet door de wethouder". Dit is, met alle respect voor de auteur, volstrekte onzin. Stroom moet de subsidie van de gemeente steeds opnieuw aanvragen. Iedere vier jaar wordt door ons een meerjarenbeleidsplan opgesteld, waarover een gemeentelijke commissie advies uitbrengt. De wethouder gebruikt dit advies bij het opstellen van haar eigen beleidsplan, waarover de gemeenteraad uiteindelijk haar oordeel uitspreekt. Slechts instellingen die positief worden beoordeeld krijgen subsidie voor de komende jaren. Daarnaast wordt jaarlijks verantwoording afgelegd middels een financieel en inhoudelijk jaarverslag, een jaarplan en een tussentijdse rapportage aan de gemeente. De gemeente Den Haag is zeer positief over Stroom. Toenmalig wethouder Klijnsma continueerde de subsidie voor de jaren 2009 tot en met 2012: "Wij delen het oordeel van de Adviescommissie dat Stroom met zijn voorwaardenscheppend beleid een belangrijke functie heeft voor het beeldende kunstklimaat en hebben waardering voor de erkenning die Stroom tot ver buiten Den Haag geniet met zijn eigen kunstbeleid. Wij zijn ons ervan bewust dat Stroom als voorwaardenscheppende én producerende instelling een hybride karakter heeft, maar zijn het met de Commissie eens dat Stroom deze taken succesvol weet te verenigen."

Twee gescheiden gebieden

In een discussie over het beleid van Stroom is het belangrijk om het 'hybride karakter', zoals wethouder Klijnsma het noemde, te begrijpen. Al bij de oprichting heeft Stroom de opdracht gekregen om beleid te ontwikkelen op twee gescheiden gebieden, namelijk een voorwaardenscheppend beleid ten behoeve van Haagse kunst en kunstenaars én een inhoudelijk beleid op het gebied van kunst in de openbare ruimte. In 2004 heeft Stroom, op nieuw op verzoek van de gemeente, een derde 'tak' ontwikkeld als Haags Architectuurplatform. Het onderscheid tussen deze beleidsvelden is essentieel. Alle drie zijn gefinancierd uit verschillende bronnen. Dus het budget dat nodig is voor kunst in de openbare ruimte en architectuur gaat niet ten koste van de ondersteuning van Haagse kunstenaars.

Ofschoon onze jaarverslagen, subsidiebrochures en onze website het publiek en de betrokkenen informeren over ons beleid en de procedures die met de uitvoering daarvan samenhangen, blijkt dat veel kritiek terug te voeren is op een tekort aan informatie. Ik zie veel van de kritische opmerkingen als een aansporing om helderheid te scheppen en een en ander nog eens duidelijk uit te leggen: Alle Haagse kunstenaars worden periodiek op hun beroepsmatigheid getoetst door een onafhankelijke commissie. Degenen die als professioneel zijn aangemerkt (ca. 900 kunstenaars) worden opgenomen in het documentatiebestand, komen in aanmerking voor subsidies en voor bemiddeling ten behoeve van atelierruimte. In tegenstelling tot wat wel eens wordt gesuggereerd leidt deze toetsing niet tot 'lidmaatschap' van Stroom. Stroom heeft

geen leden en is ook geen belangenorganisatie. Aan een positieve toetsing kunnen geen vanzelfsprekend rechten op subsidie of atelier worden ontleend.

Het voorwaardenscheppend beleid is in de loop der jaren verschoven van inkomensvormend (in de geest van de voormalige BKR) naar beleid dat kwaliteit, experiment, onderzoek, internationalisering, en het vergroten van de zichtbaarheid van Haagse kunst(enaars) ondersteunt. Het is nooit de bedoeling geweest dat Stroom sociaal beleid zou voeren door (mede) te voorzien in het levensonderhoud van kunstenaars. Al in het allereerste jaarverslag (1990/1991) is er sprake van "het streven om het oude kunstenaarsbeleid om te buigen tot een kunstbeleid". Stroom heeft met ingang van 2006 de maximum bedragen per subsidie verhoogd om kunstenaars daadwerkelijk kansen te kunnen geven, zich te ontplooiën, aan hun presentatie te werken, etc.

In 2008 heeft Stroom het Haagse kunstklimaat gestimuleerd en Haagse kunstenaars ondersteund met PRO-subsidies, SPOT-subsidies (tentoonstelling- en documentatiesubsidies), 'Ondertussen' en documentaire presentaties (beide bij Stroom), organisatie van tentoonstellingen in Den Haag, organisatie van tentoonstellingen buiten Den Haag (Amsterdam, Berlijn, Vilnius), maandelijkse atelierbezoeken door curatoren/critici, Invest Conferentie voor jonge kunstenaars, studiereis voor kunstenaarsinitiatieven en organisaties, DH/(magazine voor nationale en internationale markt), informatiebijeenkomst voor Haagse kunstenaars, kunst opdrachten bij scholen, opdrachten in het kader van het zogenaamde Sokkelplan, beheer en actualisatie documentatiebestand en koppeling daarvan aan landelijk bestand, toetsing beroepsmatigheid, 'loketfunctie' voor advies en ondersteuning, tentoonstellingsagenda INDEX Actuele Kunst Den Haag, objectsubsidies en bemiddeling ten behoeve van atelierruimte,

Subsidiebeleid overeind gehouden

Den Haag is overigens de enige stad in Nederland waar überhaupt nog een dergelijk voorwaardenscheppend beleid voor individuele kunstenaars bestaat. Bezuinigingen en wijzigingen in landelijk overheidsbeleid hebben de rechtstreekse subsidiëring van kunstenaars grotendeels beperkt tot het Fonds BKVB. De gemeente Den Haag en Stroom hebben enige jaren geleden in nauw overleg gezocht naar mogelijkheden om het bestaande subsidiebeleid overeind te houden. Regelmatig bereiken ons berichten van niet-Haagse kunstenaars die zich hier willen vestigen vanwege het unieke stimulerende klimaat.

Kritiek is het meest zinvol als het constructief is en gebaseerd op de juiste informatie. De bijdrage van Peter Blokhuis wordt naar mijn mening enigszins ontkracht doordat het deels gebaseerd is op tendentieuze aannames en onterechte vooronderstellingen en op feitelijke onjuistheden. Het volgende is een detail, maar het tekent wel het perspectief waarin de auteur een en ander ziet. De Dienst voor Schone Kunsten waarover Blokhuis rept is reeds in de jaren negentig afgeschaft. Wij hebben tegenwoordig te maken met de sector Cultuur van de Dienst OCW. Zijn slordigheidje bevestigt de indruk dat hij vooral graag terug naar vroeger zou willen. Stroom kijkt liever vooruit! In een persoonlijke brief aan de heer Blokhuis zal ik de overige betreffende zinsneden, voorzien van een annotatie, op een rijtje zetten. Uw leesgenot zal ik verder niet met gekissebis verstoren.

Met dit alles is niet gezegd dat het beleid van Stroom perfect zou zijn, of niet voor verbetering vatbaar. Of ze het verstrekken van kunst opdrachten betreffen, mogelijke lacunes in ons subsidiestelsel, of onze rol als architectuurplatform - wij trekken ons kritische berichten serieus aan en zoeken naar wegen om tot verbetering te komen. Die leiden nooit 'terug naar zoals het vroeger was', maar juist de andere kant op, naar de toekomst.

Constructieve bijdragen zijn daarbij meer dan welkom.

ARNO VAN ROOSMALEN

directeur Stroom

Kunstverein: vereniging voor de kunst **Künstlerverein: kunst enaarsvereniging**

Arno van Roosmalen is een beetje in de war. Telkenmale gebruikt hij het begrip Kunstverein in relatie tot Pulchri en komt hij daardoor tot het malle advies "om eens bij de Duitse Kunstvereine te gaan kijken, want daar kunnen jullie nog wat van opsteken", lees ik. Natuurlijk kunnen wij van deze instituten wat opsteken, maar dat kunnen we ook van musea voor moderne kunst, van de diverse internationale kunstbeurzen, van biënnales, galleries etc. Maar een kunstenaarsvereniging is vooral financieel geen Kunstverein.

Ik heb een klein onderzoek gedaan naar de Kunstvereine van München, Düsseldorf en Hamburg. De drie instituten worden alle drie voor ongeveer 90% door Stadt of Land gesubsidieerd. Zo ongeveer als het Gemeentemuseum in Den Haag. Daarnaast hebben deze instituten kunstlievende leden, die voor € 50,- per jaar Mitglied zijn, zoiets als de vrienden van het Gemeentemuseum.

Arno slaat met zijn advies de plank dus mis en bovendien brengt Pulchri al 167 jaar "kunstenaars, kunstliefhebbers en verzamelaars bij elkaar en maken we tentoonstellingen". Dit zonder noemenswaardige subsidie maar wel met relatief hoge bezoekersaantallen.

Dat hoeven we van de Kunstvereine niet te leren. Gezien de gemiddelde kwaliteit van de tentoonstellingen in Stroom en de bezoekersaantallen daar, zou een tocht naar Duitsland voor Stroom wel heel leerzaam kunnen zijn.

Aan de financiën hoeft het niet te liggen: op het huidige jaarbudget van Stroom van 3 miljoen voor 90 procent gemeentelijk gesubsidieerd moet wat ruimte voor verbetering te vinden zijn. Mocht dit niet tot de taken van Stroom behoren dan lijkt mij de beste oplossing het gemeentebestuur voor te stellen om te beginnen met een miljoen per jaar van het budget van Stroom over te hevelen naar Pulchri, zodat Pulchri net als de Duitse Kunstvereine in staat zal zijn een gedeelte van het jaar nog interessantere tentoonstellingen te maken en andere initiatieven te ontplooiën.

LOEK BOS

*beeldend kunstenaar,
oud-voorzitter Pulchri Studio*

Reactie Peter Blokhuis

Geachte heer Van Roosmalen,

Dank voor uw brief.

Dat er in mijn artikel een onjuistheid staat over de huidige naam van de Dienst voor Schone Kunsten, het zij zo, dat lijkt mij inderdaad niet het belangrijkste. Verder: het artikel is door mij ondertekend en geschreven op persoonlijke titel. De ene keer dat de term 'in onze ogen' wordt gebruikt, is een vergissing zoals uit het vervolg van het stuk duidelijk blijkt. Dit zijn opmerkingen die de befeling 'gekissebis' verdienen. Wat van een discussie over het beleid van Stroom toch bepaald niet gezegd kan worden. Het beleid van Stroom wordt en moet worden beoordeeld door de gemeenteraad. Maar het probleem is dat die beoordeling niet tegen het licht wordt gehouden van de opdracht die Stroom heeft. Van een kritische beoordeling lijkt geen sprake te zijn. Het is tekenend voor de ambities van Stroom, dat u zo duidelijk bestrijdt dat Stroom een dienende organisatie zou zijn. Stroom dient de Haagse kunst, wat inderdaad iets totaal anders is dan de Haagse kunstenaars. Maar ook wat u zegt over het tentoonstellingsprogramma, dat het los moet staan van stimuleringsbeleid, duidt meer op ambities op museaal terrein.

In uw artikel gaat u niet in op de veranderingen in het beleid van Stroom. Om één aspect te noemen: de vroegere aankoopfondsen in de niet-museale sector zijn afgeschaft. Stroom acht dat blijkbaar niet haar taak, maar zwijgt over hoe en door wie dat dan wel moet gebeuren.

Ik hoop dat er inderdaad een constructief gesprek over het beleid van Stroom mogelijk is, en dat veel Haagse kunstenaars zich daarin zullen mengen.

Met vriendelijke groet, Peter Blokhuis